

ששימש משה בימי אבלו ושמו חזירים את גויתו מנודה מהו בתשמיש המטה ולא איפשיטא:

סימן ה

ה [נ"ז ע"א] אמר רבא מנלן דקבעי דוכתא לדינא ומשדרין(ג) שליחא מבי דינא דכתוב וישלח משה לקרוא לדתן ולאבירם ומנ"ל למזמנין לדינא דכתוב ויאמר משה לקרח וגו' לקמיה גברא רבה פלניא מנ"ל שנא' היו לפני ה' את ופלניא אתה ואהרן והם ומנ"ל דקבעין זימנא דכתוב מחר זימנא בחר זימנא(ב) דכתוב קראו שם פרעה מלך מצרים שאון העביר המועד ומנ"ל דאי מתפקד כלפי גברא רבה ואתא שליח ואמר לא מיחזי כלישנא בישא דכתוב העיני האנשים וגו'. גרסינן בפרק הגזול (דף ק"ב א) אמר רבא שליחא דבי דינא מהימן כבי תרי וה"מ לשמתא(ש) אבל לפתחא לא מאי טעמא ממונא הוא דמחסר ליה(ט) דקא בעי למיתב וזוי לספרא ומנלן דמשמתינן דכתוב אורו מרוז דהכי סבר גברא רבה פלניא דכתוב אמר מלאך ה' דמחרמינן דכתוב אורו אורו יושביה דאכיל ושתי בהדיה וקאי בארבע אמות דידיה דכתוב יושביה דפרטינן חטאיה בצבורא דכתוב כי לא באו לעזרת ה' ומנ"ל דמפקרינן נכסיה דכתוב ואשר לא יבא לשלש הימים בעצת השרים והזקנים יחרם כל רכושו ומנ"ל דניצינן ולייטינן ומחינן ותלשינן שער ומשבעינן דכתוב ואריב עמם ואקללם ואכה מהם אנשים ואמרטם ואשביעם באלהים ומנ"ל דכפתין ואסרי' ועבדי' הרדפה דכתוב הן למות הן לשרושי הן לענש נכסין מאי לשרושי אמר רב יהודה הרדפה גירסת הגאונים מאי הרדפה אמר רב פפא נצבי דקני פירש גאון שקושרין קנים זו לזו וחובשינן אותו ביניהם כדי שלא יעמוד בבית האסורין בריוח ולא ילך לכאן ולכאן וגם לא יוכל לחכך כעין קסדא שעושינן לחבושים. גרסינן בפרק שברעות העדות (דף לו א) תנא ארור בו נידוי בו קללה בו שבעה בו נידוי דכתוב אורו מרוז אמר מלאך ה' ואמר עולא בארבע מאות שפורי שמתיה ברק למרוז איכא דאמרי גברא רבה הוה ואיכא דאמרי כוכבא הוה דכתוב משמים נלחמו הכוכבים ממסלותם בו קללה דכתוב ואלה יעמדו על הקללה בהר עיבל וכתוב ארור האיש בו שבעה דכתוב וישבע יהושע בעת ההיא לאמר ארור האי(י) ואומר ויהונתן לא שמע בהשבע אביו את העם אמר רב יהודה בריה דרב שמואל בר שילת משמיה דרב נחמן מנדין לאלתר ושונין לאחר שלשים ומחרימין לאחר שלשים אמר רב הונא בר חיננא אמר רב חסדא מתרינן בו שני וחמישי ושני וה"מ לממונא אבל לאפקירותא* מנדין לאלתר בלא התראתא**.

סימן ו

ו ההוא טבחא דאיתפקר ברב טובי בר(ג) מתנא אימנו עליה אביי ורבא ורבנן ושמתוהו ולבסוף אזל פייסיה לרב טובי בר מתנא אמר אביי היכי ליעביד לישרי ליה לא חיילא שמתא עליה תלתין יומין לא לישרי ליה(ג) קבעו רבנן לאפטורי א"ל לרב אידי בר אבין מידי שמיע לך בהא אמר ליה הכי אמר רב תחליפא בר אבדימי אמר שמואל טוט אסור טוט שרי אמר ליה ה"מ לממונא אבל לאפקירותא עד דחיילא עליה שמתא תלתין יומין אלמא קסבר אביי הני תלתא דשמתין לא אתו בי תלתא אחרינא ושרו אמר אמימר הני בי תלתא דשמתין אתו בי תלתא אחרינא ושרו אמר ליה רב אשי לאמימר והתניא אחד מן התלמידים שנדה ומת חלקו אינו מופר מאי לאו אינו מופר כלל לא עד דאתו בי תלתא אחרינא ושרו והא דסבר אביי לא שרינן שמתא לאפקירותא עד דחיילא שמתא עליה תלתין יומין וע"ג דפייסיה לבעל דיניה ליתא אלא כי מפייס ליה לבעל דיניה לאלתר שרינן ליה ממעשה דריש לקיש (לקמן סי' יב) וממעשה דרב הונא (נדרים ז ב) דשמתיה לההיא איתתא דשמתה דאפק' הזכרת השם מפומה כדבעינן למימר לקמן (סי' טו) הלכך הא דאמר רב תחליפא בר אבדימי אמר שמואל טוט אסור וטוט שרי לא שנא בממונא ול"ש באפקירותא כדמפייס לבעל דיניה(ג) שרינן ליה לאלתר:

ת"ר מנודה לרב מנודה לתלמיד מנודה לתלמיד אינו מנודה לרב מנודה לעירו מנודה לעיר אחרת מנודה לעיר אחרת אינו מנודה לעירו מנודה לנשיא מנודה לכל ישראל מנודה לכל ישראל אינו מנודה לנשיא רשב"ג אומר אחד מן התלמידים שנדה ומת חלקו אינו מופר ש"מ תלמיד שנדה לכבודו נידוי נידוי. כתב הראב"ד ז"ל ודוקא שנדהו שלא בפני רבו(ג) אבל בפני רבו אפקירותא הוא והוא עצמו צריך נידוי ואי רבו פליג ליה יקרא שפיר דמי וש"מ כל אחד ואחד מפר חלקו. כתב הראב"ד ז"ל י"מ שאם נדוהו שלשה צריך שלשה להתירו ואין השנים מהן מתירין אותו וזה ודאי כן הוא דתניא באבל רבתי [פ"ה] מת אחד מן המנדין אם נתן רשות לחבירו מתירין אותו ואם לאו אין מתירין אותו ומיהו הל"ל הני תלתא דשמתיה צריכי למישרייה אלא ודאי הכי פירושו כל אחד ואחד בפני עצמו מפר חלקו דלא צריכי למכניף ואע"ג דשמתו בהדי הדדי לא צריכי בהדי הדדי למישרייה ודייק מדקתני חלקו אלמא מפלגא מלתא לחלקים אי נמי דייק טעמא דמת(ג) הא אם הלך למדינת הים מפר אע"ג דליתנהו בהדי הדדי וכן פירש גאון והא דאמר תלתא דשמתיה דתלתא אחריני שרו ליה כתב הראב"ד ז"ל דבעינן תלתא חשיבי כוותיהו וכדאמר לקמן (דף יז א) בההוא גברא דשמתיה רב יהודה גברא רבה כרב יהודה ליכא למישרייה לך זיל לגבי נשיאה ומעשה דר"ל (שם) דשמתיה ההוא גברא ומשום דלא ידע כמה היה חשוב אמרו ליה דליוזל לגבי נשיאה והא דאמר הני תלתא דשמתיה אתו בי תלתא אחריני ושרו ליה נראה לי שכל אותן בני אדם שנמלכו בהן בשעת שמתא והסכימו עמהם גם הם נחשבים מן המשמתים וכשיתירו לו צריכים שיהו בשעת ההיתר או בני אדם כנגדן וחשובים כמותן הראב"ד ז"ל:

סימן ז

ז ת"ר אין נדוי פחות משלשים יום ואין נזיפה פחות משבעה ימים ואע"פ שאין ראייה לדבר זכר לדבר שנאמר ואביה ירק ירק בפניה הלא תכלם שבעת ימים. ירושלמי (הלכה א) אין נדוי פחות משלשים יום דכתוב עד חדש ימים עד אשר יצא מאפכם והיה לכם לזרא הקשה הראב"ד ז"ל לדברי הרב אלפסי (לעיל סי' ו') שפסק דלית הלכתא כאביי דאמר לאפקירותא בעינן דליחול עליה שמתא תלתין יומין אלא שרינן ליה לאלתר אי פייסיה לבעל דיניה א"כ מאי הך [דתני] בברייתא אין נדוי פחות משלשים יום אי דפייסיה לבעל דיניה הא אמרת דלאלתר שרינן ליה אי לא פייסיה לבתר שלשים יום אמאי שרינן ליה וי"ל דמיירי כשפייסיה לבעל דיניה וה"ק אין מנדין אותו תחלה לפחות משלשים יום ואם חזר מתירין לו מיד מ"מ מתחלה מנדין אותו לדעת שלשים יום וכן אומר בשעת נידוי יהא בנדוי שלשים יום כעין שאמרו זמן בית דין שלשים יום ואין אומרים יהא בנדוי ט"ו יום ומיהו אם חזר באמצע מתירין לו אי נמי דלא פייסיה ואפ"ה אחר ל' יום

חידושי הריטב"א מסכת מועד קטן דף טז עמוד א

100

ר"ש אומר וביום בואו יקריב דראוי לביאה ראוי להקרבה דאינו ראוי לביאה אינו ראוי להקרבה. וק"ל והא קי"ל (והא) ערל וטמא משלחין קרבנותיהם (פסחים ט"ב א'), וי"ל דהתם בטמא מת אבל הכא במצורע שהוא נזוף טובא, ואיספרו לו בלחוד קאי דמיירי במצורע, וכל עיקר לא כתביה אלא משום הא, והא דר"ש לא פלוגתא היא אלא דברי הכל, ומקרא הוא דורש, וא"ת והיאך אפשר לשלח קרבנותיו דהא בעי סמיכה, וי"ל דאין סמיכה מעכבת בכל שאינו ראוי לביאה ולסמיכה.

אמר רבא (ד)מנא לן דמשדרינן שליחא. פי' וכל היכא דלא שלחו ליה שליחא אי לא אתי לא חשיבא אפקרותא ולא ציית דינא ואע"פ שהזמינו בעל דינו בעדים.

דכתיב ויאמר משה אל קרח אתה וכל עדתך היו. יש מפרשים דמשה רבינו ע"ה היה שליח השם להזמין לפניו קרח ועדתו, ויש מפרשים דקרח היה שליח להזמין לעדתו.

את ופלניא. פי' שצריך שיאמר לבעל דין שיהא מזומן לדין עם פלוני ולא שיאמר לו השליח היה מזומן לדין, והטעם כדי שידע מי תובעו בדין ויזכר אם יש לעשות לו כלום ויפייסנו וגם שיתן אל לבו מה ששייב לו בדין.

ודקבעינו זימנא בתר זימנא. פי' כי אע"פ שלא בא לזמן הראשון אין לב"ד לכווס עליו כדי לקנסו, כי אולי לא היה לו פנאי ואנוס הוא, כדכתיב קראו שם פרעה מלך מצרים שאון העביר המועד, פי' שהקב"ה צוה על נבוכדנאצר לבא על מצרים להחריבה לזמן נועד, ומצינו שלא בא למועד ההוא, שהרי היו פרעה ומצרים ועמו שמחין ומעבירין קול שאון שכבר העביר מהם נבוכדנאצר המועד, ואע"פ שמצינו שלא בא נבוכדנאצר למועד לא כעס עליו השם יתברך ולא ביטל שליחותו שהרי אנו רואין שבא על מצרים והחריבה.

דכתיב העיני האנשים ההם תנקר לא נעלה. פי' ואלמלא שאמר לו כן השליח מנין ידע משה בדבר, ובודאי כי שלוחו של משה כשר היה ואלמלא שיש לו רשות לומר לא היה אומר, וטעמא דליכא בהא משום לישנא בישא משום דליזדהר כל איניש דלא ליתפקר בבי דינא.

ומנא לן דמשמתינן. פי' שמנדין למאן דלא אתי לדינא אפי' בלשון שמתא שיש מיתה בו כדאמרינן לקמן (ל"א א') מאי שמתא שם מיתה.

דאכיל ושתי בהדיה ויתב בד' אמות ידיה. פי' כל זה אסור לעשותו עם המגודה ואסור להצטוות לו, ומיהו מאן דעבד הכי אינו מגודה אלא אם כן פירשו בדבר, וקמ"ל שיש רשות ביד ב"ד להחמיר בנידויו הן בגופו הן בממונו הן להאריך זמן נידויו ולקנסו כל הנטפלים לו ועוזרו וכיצא בדברים אלו שלא יזמן בשלשה ולא יתפלל בעשרה ולאסור פתו ויינו הכל כפי העבירה, וכן מוכח בירושלמי בפ"י, ובכל זה יזהר הב"ד לעשות הדבר לשום שמים ולא בדרך איבה וכמו שכתב הראב"ד ז"ל.

גירסת הספרים הישנים מאי הרדפה אמר רב פפא חצבא דקני. ופירשו בו שקושרים קנים זו אצל זו וחובשין אותו ביניהם כדי שלא יעמוד בריזת, ואח"כ גורסין מימרא באנפי נפשה אמר רב יהודה כו', אבל בנוסחאות שלנו ובפירוש רש"י ז"ל הכי גרסינן מאי הרדפה אמר רב יהודה בריה דרב יהושע משמיה דרב מנדין אותו לאלתר כו', כלומר שרודפין אותו נדוי אחר נדוי עד שיחזור בו.

אמר רב חסדא שני וחמישי ושני וה"מ לממונא אבל לאפקרותא. שהעיו פניו לחרף שום חכם או על דבר עבירה מנדין אותו לאלתר בלא התראה. והא דאמרינן לממונא אוקימנא בפרק הגזול (ב"ק ק"ב ב') כגון דלא אתא לדינא אבל אי אתא לדינא וחייבו אותו ולא ציית דינא לא מחרמינן ליה כלל ואין שונין לאחר ל' אלא דבתר דיהבי ליה זימנא שני וחמישי ושני כתבינן פתיח עליה דהיינו שטר נדוי שנותנין ביד בעל דינו ולבתר תשעין יומין נחתין לנכסיה וכדאיתא התם.

קא בעו רבנן מיזל. ויש גורסין קא בעו רבנן אפטורי מיעל, והכל ענין אחד שרוצין להפטר ולהכנס לדרך לשוב לביתם ושוב לא יוכל להתירם כדייקינן מינה בסמוך דסבר אביי דהני בי תלתא דמשמתי לא מצו אחריני למישרי, ולמאן דמפרש קא בעו ליה רבנן לקנות בשר לא ידענא מהיכן דייקינן ההיא דבסמוך, וגם אין לשון הזה משמעות לענין זה.

הכי אמר שמואל טוט אסר טוט שרי. פרש"י ז"ל בשופר נדוהו ובשופר יתירוהו, כלומר ואין צריך להמתין שלשים, ואפי' לאפקרותא מכיון דפייסיה לבעל דיניה שרינן ליה, והקשה ר"י ז"ל שלא מצינו שופר לענין התרה אלא בשעת נידוי סימן תרועה ושברון וכדאמרינן לקמן (ל"ב ב') מאי שפורה שנפרעין ממנו, וי"ל דלישנא בעלמא נקט, ובתוספות פירשו מלשון טט בכתפי שתיים, זוג של תלמידי חכמים אסרו וזוג של תלמידי חכמים יתירוהו, ולהאי פירושא קשה מאי אהדר ליה ה"מ [לממונא אבל] לאפקרותא וכו', וי"ל דכלל טוט שרי הוא דטוט שרי ואפי' לאלתר וכל שכן כשהמנדין עצמן רוצין להתירו.

[ט] מנוודה מהו בנעילת הסנדל. מקשין הא מקרא מלא ונעלך לא בלתה מעל רגלך. ולק"מ דבהיותם בדרך מותר לנעול סנדל כדקתני בברייתא להדיא:

[ע] הנה לדעת הרב. הוא הר"ף וכל"כ הרמב"ם בפ"ז מהל' ת"ת:

[פ] ההוא קודם שנקבר הילד שעדיין לא חל עליו אבילות וכו' לבא להשתחות בית ה'. וקשה הא ק"ל דאונן פטור מכל המצות והפטור מן הדבר ועושהו נקרא הדיוט. וי"ל דאין אנינות נוהג במלך כדתנן מת לו מת אינו יוצא מפתח פלטרין שלו ועיין לקמן בס"י ק"ב

[צ] תנא באבל רבתי. חפשתי ולא מצאתי:

סימן ה

[ג] מנא לן דקבעינן דוכתא לדינא ומשדרינן שליחא מבי דינא. ובג"י שלנו מנ"ל דמשדרינן שליחא דבי דינא ומזמנינן לדינא. ופירש"י לבעל דין. ויליף לה דמשדר שליחא מדכתיב וישלח משה לקרוא לדתן וגו'. ומזמנינן לבעל דין מדכתיב ויאמר משה אל קרח אתה וכל עדתך. ולג"י רבינו צ"ל דיליף דקבעינא דוכתא מדשלח משה להם לפייסם כמו שפירש"י והאיש משה עניו מאד ולמה לא הלך להם לפייסם אלא ש"מ שהיה מזמינם לקביעת דוכתא דבי דינא. וג"י הר"ף מנ"ל דמשדרינן שליחא ומזמנינן לב"ד דכתיב היו לפני ה' ולא יליף מהאי קרא וישלח משה לקרוא לדתן ולאבירם. שסבר דהאי שליחא לא שלח ע"ד הזמנת לב"ד. כי אם ששלח אחריהם לפייסם כמו שלמדו מכאן שאין מחזיקים במחלוקת כפירש"י בחומש. ע"כ יליף מהאי קרא ומשה הוי שליח ב"ד שהרי הוא היה שלוחו של מקום ולפניו זימן אותו לדין.

[ב] דכתיב קראו שם פרעה מלך מצרים שאון העביר המועד. וע"כ מועד שני קאמר דבמועד ראשון בא דמדכתיב ויאמר קומה ונשובה אל עמנו ואל ארץ מולדתנו מפני חרב היונה. ש"מ שיצא אל חיל נבוכדנצר למלחמה אלא ששב וברח אל עמיו וארץ מולדתו:

[ש] אבל לפתחא. שטר שמתא:

[ג] דקא בעי למיתב זוזי לספרא. דכשקורעין אותו שטר צריך ליתן שכר לסופר. ה"ג. אורו ארור דאכיל ושתה:

[ד] ואומר ויהונתן לא שמע בהשביע אביו את העם. ושבעת שאול לא היה אלא בארור. דכתיב ויואל שאול את העם לאמר ארור האיש אשר יאכל:

סימן ו

[ב] ה"ג אימנו עלה אביי ורבא ורבנן. וגירסת הש"ס אימנו עליה אביי ורבא: ה"ג. לבסוף אזל פייסיה:

[ג] קבעו רבנן לאפטורי. כלומר מי יתיר לו אם ילכו רבנן לדרכם דסבר אביי כיון דרבנן אימנו עליה לשמתי' לא אתו אחריני ושרו ליה. ולג"י הש"ס ה"ג קא בעו רבנן למיעל ר"ל שצריכין למיעל לביתו דטבחא:

[ד] אבל בפני רבו אפקרותא הוא והוא עצמו צריך נדוי. כתב הב"ח ביל"ד סי' של"ד ס"ק י' נראה דראייתו ברורה מהא דאיתא ר"פ הדר דף ס"ג דהראב"ד קשיא ליה מאי קאמר רבינא לרב אשי כה"ג מי מתחזיא כאפקרותא הא אמר רבינא גופא ולאפרושי מאיסורא אפילו בפניו שפיר דמי א"ו דלא חשש רבינא אלא על מה שנידהו בפני רב אשי ולא אמר לרב אשי שינידהו בעצמו שמא בכה"ג מחזי כאפקרותא וא"ל אין חכמה כו' אלמא דוקא לנדות על דבר איסור שפיר דמי לנדותו אבל לכבוד עצמו אסור לנדות בפני רבו דהוי כאפקרותא עכ"ל. ולא ידעתי דא"כ לדבריו נשמע אפילו בתלמיד שפליג ליה רבו יקרא. דהא מסתמא רב אשי פליג ליה יקרא לרבינא דה"ל תלמיד חבר אלא ש"מ דהתם מתחזי כאפקרותא משום דהוי כמורה הלכה בפני רבו שהורה לו שזה אסור והשיב לו דלא הוי כאפקרותא הואיל דהוי חילול השם וכמ"ש הרא"ש בשו"ת כלל ח' וצ"ע. ורבינו בשו"ת סי' הנ"ל כתב תלמיד יכול לנדות לכבודו במקום גדול ואין זה פוגם כבוד הגדול ממנו שגם הרב לא ניחא ליה שמביישין את תלמידו כי כבודם כבודו ואינו מקפיד אם התלמיד לוקח נקמתו ממנו עכ"ל. מ"מ הפסקיו הם עיקר כמו שכתב הטור בכמה מקומות ועי' בזה שם בב"ת ה"ג. ש"מ כל אחד ואחד מיפר חלקו.

[ה] הא אם הלך למדינת הים מיפר אע"ג דלית' בהדי הדדי. אע"ג דק"ל נידהו בפניו אין מתירין לו אלא בפניו כדלקמן סי' י"ד הכא איירי בשנידוהו שלא בפניו. א"נ שהמנודה הלך לשם למדינת הים והתירו לו שם בפניו. ועי' מה שכתבתי שם: ה"ג. לא באכילה ולא בשתייה:

סימן י

[ג] ה"ג והראב"ד פי'. וכן הוא ברמזים ובטור:

סימן יא

[ג] תמה הראב"ד. והר"ן תי' לפי שלא נתחרט על העבירה עד אותו זמן. דאע"פ שנתנו חכמים זמן לנידוי ולנזיפה. לשמתא אין בו זמן

ירמיהו פרק מז

(א) אשר הנה דבר ילונק אל ירמיהו הנביא על הגוים:

(ב) למצרים על סיל פרעה נבו מלה מצרים אשר הנה על נהר פרת בכרמלש אשר הנה נבוכדנאצר מלה בכל בשנת הרביעית ליהויקים בן יאשיהו מלה יהודה:

(ג) ערכו מגן וצנה וגשו למלחמה:

(ד) אסרו הסוסיים ועלו הפרשים והתנצבו בוכעים מרקי הרמחים לבשו הסרינות:

(ה) מדוע ראיתי המה חתים נסגים אחור וגבוריהם יפתו ומגוס נסו ולא הפנו מגור מסביב נאם ילונק:

(ו) אל יגוס הקל ואל ימלט הגבור צפונה על יד נהר פרת קשלו ונפלה:

(ז) מי זה פיאר יעלה כנהרות יתגעשו מימיה:

(ח) מצרים פיאר יעלה וכנהרות יתגעשו מים ויאמר אעלה אכסה ארץ אבידה עיר וישבי בה:

(ט) עלו הסוסיים והתהללו הרקב ונצאו הגבורים פוש ופוט תפשי מגן ולודים תפשי זרכי קשת:

(י) והיום ההוא לאוני ילונק צבאות יום נקמה להנצם מצריו ואכלה סרב ושבעה ורוסה מדמם פי זבח לאוני ילונק צבאות בארץ צפון אל נהר פרת:

(יא) עלי גלעד וקחי צרי בתולת בת מצרים לשוא הרביתי הרבית רפאות תעלה אין לה:

(יב) שמעו גוים קלונה וצוסימה מלאה הארץ פי גבור בגבור קשלו יחדיו נפלו שניקה פ:

(יג) הדבר אשר דבר ילונק אל ירמיהו הנביא לבוא נבוכדנאצר מלה בכל להפוט את ארץ מצרים:

(יד) הגידו במצרים והשמיעו במגדול והשמיעו בנה ובמחפנסס אמרו התנצב והכו לה פי אכלה סרב סביביה:

(טו) מדוע נססף אפיריה לא עמד פי ילונק הדפו:

(טז) הרבה פושל גם נפל איש אל רעהו ויאמרו קומה ונשכה אל עמנו ואל ארץ מולדתנו מפני סרב היונה:

(יז) קראו שם פרעה מלה מצרים שאון העביר המועד:

(יח) סי אני נאם המלה ילונק צבאות שמו פי כסבור כהרים וככרמל פים יבוא:

(יט) קלי גולה עשי לה יושבת בת מצרים פי נף לשמה תהנה ונצמה מאין יושב ס:

(כ) עגלה יפה פיה מצרים קרץ מצפון בא בא:

(כא) גם שכריה בקרבה כעגלי מרפק פי גם המה הפנו נסו יחדיו לא עמדו פי יום אינם בא עליהם עת פקדנתם:

(כב) קולה כנחש ילה פי בסיל ילכו ובקדמות באו לה כחטבי עצים:

(כג) כרתו יערה נאם ילונק פי לא יסקר פי רבו מארבה ואין להם מספר:

(כד) הבישה בת מצרים נתנה בינד עם צפון:

(כה) אמר ילונק צבאות אלתי ישראל הנני פוקד אל אמון מנא ועל פרעה ועל מצרים ועל אליה ועל מלכיה ועל פרעה ועל הבטחים בו:

(כו) ונמתים בינד מבקשי נפשם ובינד נבוכדנאצר מלה בכל ובינד עבדיו ואחריו כו תשפו פימי קדם נאם ילונק ס:

(כז) ואמה אל תירא עבדי יעלב ואל תסת ישראל פי הנני מושעה מרחוק ואת זרעה מארץ שבנים ושב יעקוב ושקט ושענו ואין מסריה ס:

(כח) אמה אל תירא עבדי יעלב נאם ילונק פי אתה אני פי אעשה כלה בכל הגוים אשר הדחתיה שמה ואתה לא אעשה כלה ויסרתיה:

למשפט ונקה לא אנקב ס:

יש לך אתה חייב בכלול ואם אין לך אין אתה חייב באחת מהן אבל כשהוא בא אצל כיבוד אב ואם בין שיש לך הון בין שאין לך הון כבוד את אביך ואת אמך ואפילו אתה מסבב על הפתחים רבי אחא בשם רבי אבא בר כהנה כתיב [משל ל ה] אורח חיים פן תפלו נעו מעגלותיה לא תדע טילטל הקב"ה מתן שכרן של עושי מצות כדי שיהיו עושיין אותן באמונה ר' אחא בשם ר' יצחק כתיב [משל ל ט] מכל משמר בצור לכך כי ממנו תוצאת חיים מכל מה שנאמר לך בתורה השמר שאין אתה יודע מאיזה מהן יוצא לך חיים א"ר אבא בר כהנה הוה הכתוב מצוה קלה שבקלות למצוה חמורה שבחמורות מצוה קלה שבקלות זה שלוח הקן ומצוה חמורה שבחמורות זה כיבוד אב ואם ובשתייהן כתיב והארכת ימים א"ר אבון ומה אם דבר שהוא פריעת חוב כתיב בו למען ייטב לך ולמען יאריכון ימך דבר שיש בו חסרון כיס וסיכון נפשות לא כ"ש [דף ד עמוד א] א"ר לוי והוא דרבה מינה גדול הוא דבר שהוא פריעת חוב מדבר שאינו בפריעת חוב רשב"י אומר כשם שמתן שכרן שוה כן פורענותן שוה מה טעם [משל ל ח] עין תלעג לאב ותבוז ליקהת אם עין שהלעיגה על כיבוד אב ואם וביזת על לא תקח אם על הבנים יקררה עורבי נחל יבא עורב שהוא אכזרי ויקרנה ואל יהנה ממנה ויבא נשר שהוא רחמן ויאכלנה ויהנה ממנה ר' יונתן ור' ינאי הוה יתבון אתא חד בר נש ונשק ריגלוי דרבי יונתן א"ל ר' ינאי מה טיבו הוא שלים לך מן ימי א"ל חד זמן אתא קיבל לי על בריה דיזנוניה אמרית ליה איזיל צעק בי כנישתא עלוי ובזיתיה א"ל ולמה לא כפיתיה א"ל [נכפין] ליה א"ל ועדיין את לזו חזר ביה רבי יונתן וקבעה שמועה מן שמה אתא רבי יעקב בר אחא רבי שמואל בר נחמן אמר ר' יונתן שטופין את הבן לזון את האב אמר ר' יוסי בי ר' בון הלואי הוון כל שמועתה בריר' לי כהדא שטופין את הבן לזון את האב וגמילת חסדים: דכתיב [שם כא כא] רודף צדקה וחסד ימצא חיים צדקה וכבוד כבוד בעולם הזה וחיים לעולם הבא רבי שמואל בר רב יצחק הוה נסיב שיבשת' והוה מהדס קומי כליא והוה ר"ז חמי ליה ומיטמר מן קומי אמר חמי להדין סבא איך הוא מבהית לן וכיון דדמך הוה תלת שעין קלין וברקין בעלמא נפקת ברת קלא ואמרה דדמך ר' שמואל בר רב יצחק גמיל חסידים נפקון למגמל ליה חסד נחתת אישתא מן שמיא ואיתעבידת כעין שבשא דנור בין ערס' לציבורא והוון ברייתי אמרין [הייא] [חייא] דהדין סבא דקמת ליה שבשתי: והבאת שלום בין אדם לחבירו כתיב [תהלים לז ט] סור מרע ועשה טוב בקש שלום ורדפהו בקשיוהו במקומך ורדפהו במקום אחר א"ר טביומי נאמר כאן רדיפה ונאמר להלן רדיפה מה רדיפה שנאמר להלן כבוד בעולם הזה וחיים לעולם הבא אף הכא כן: ות"ת רבי ברכיה ורבי חייא דכפר דחומין חד אמר אפילו כל העולם כולו אינו שוה לדבר אחד של תורה וחד אמר אפי' כל מצותיה של תורה אינן שוות לדבר א' מן התורה רבי תנחומא ורבי יוסי בן זימרא חד אמר כהדא וחד אמר כהדא רבי אבא אבי רבי אבא בר מרי בשם ר' אחא כתוב אחד אומר [משל ל יא] וכל חפצים לא ישוו בה וכתוב אחד אומר [שם ג ט] וכל חפצין לא ישוו בה חפצים אלו אבנים טובות ומרגליות חפצין אלו דברי תורה דכתיב [דמ' ט כג] כי באלה חפצתי נאם ה' ארטבון שלח לר' הקדוש חד מרגלי טבא אטימיטון א"ל שלח לי מילה דטבא דכותה שלח ליה חד מזוזה א"ל מה אנא שלחי לך מילה דלית לה טימי ואת שלחת לי מילה דטבא חד פולר א"ל חפצין וחפצי לא ישוו בה ולא עוד אלא דאת שלחית לי מילה דאנא מנטיר לה ואנא שלחי לך מילה דאת דמך לך והיא מנטרא לך דכתיב [משל ל כג] בהתהלך תנחה אותך וגו'. ר' מנא שמע כולהון מן הדין קריא [דברים לב יג] כי לא דבר רק הוא מכם זה תלמוד תורה כי הוא חייכם זה כיבוד אב ואם ובדבר הזה תאריכו ימיכם זו גמילת חסדים על האדמה זה הבאת שלום בין אדם לחבירו וכנגדן דברים שהן נפרעין מן האדם בעולם הזה והקרן קיימת לו לעולם הבא ואלו הן ע"ז גילוי עריות ש"ד ולשון הרע כנגד כולן ע"ז מניין [במדבר טו לא] הכרת תכרת הנפש ההיא עונה בה מה ת"ל עונה בה מלמד שהנפש נכרתת ועונה בה וכתיב [שמות לב לא] אנא חטא העם הזה חטאה גדולה ויעשו להם אלהי זהב ג"ע מנין [פראשית לט ט] ואיך אעשה הרעה הגדולה הזאת וחטאתי לאלהים שפיכות דמים מנין [שם ד ג] ויאמר קין אל ה' גדול עוני מנשוא כשהוא בא אצל לה"ר מהו אומר לא גדול ולא גדולה ולא הגדיל' אלא גדולות [תהלים צד] יכרת ה' כל שפתי חלקות לשון מדברת גדולות [כתיב] [פראשית לז ב] ויבא יוסף את דבתם רעה אל אביהם מה אמר ר"מ אמר חשודים הן על אבר מן החי רבי יהודה אומר מזולזלין הן בבני השפחות ונוהגין בהן כעבדים ור"ש אומר נותנין הן עיניהן בבנות הארץ אמר רבי יודה בן פזי [משל ל יא] פלס מאזני משפט לה' מעשהו [דף ד עמוד ב] כל אבני כיס מה אמר חשודין הן על אבר מן החי אמר הקב"ה כך אני מוכיח עליהן שהן שוחטין ואזלין [פראשית לו לא] וישחטו שעיר עזים ויטבלו את הכתונת בדם מה אמר מזולזלין הן בבני השפחות ונוהגים בהן כעבדים לעבד נמכר יוסף מה אמר נותנים עיניהם בבנות הארץ הא דוכא מתגרי לך [שם לו ט] ותשא אשת אדוני את עיניה אל יוסף וגו' רבי יוסי בשם ר' יוחנן זה שהוא אומר לשון הרע אינו אומר ע"ז שהוא כופר בעיקר ומה טעמא [תהלים צד ג] אשר אמרו ללשונינו נגביר שפתינו אתנו מי אדון לנו כל העבירות אדם חוטא בארץ ואלו חוטאין בשמים ובארץ מה טעמא שתו בשמים פיהם ולשונם תהלך בארץ א"ר יצחק [שם נ כג] בינו נא זאת שוכחי אלוה פן אטרף ואין מציל א"ר יהושע בן לוי [שם כג] תשב באחיך תדבר בבן אמך תתן דופי מה כתיב תמן [שם לו] ולרשע אמר אלהים מה לך לספר חוקי ותשא בריתי עלי פיך: אזהרה ללשון הרע מנין [דברים כג] ונשמרת מכל דבר רע אמר רבי לא תני ר' ישמעאל לא תלך רכיל בעמך זו רכילת לשון הרע תני ר' נחמיה שלא תהא כרוכל הזה מטעין דבריו של זה לזה ושל זה לזה א"ר חנינא בא וראה כמה קשה הוא אבק לשון הרע שדברו הכתובים לשון בדאי בשביל להטיל שלום בין אברהם לשרה [פראשית יח כ] ותצחק שרה בקרבה לאמר אחרי בלותי היתה לי עדנה ואדני זקן ולאברהם אינו אומר כן אלא למה זה צחקה שרה לאמר האף אמנם אלד ואני זקנתי ואדוני זקן אין כתיב כאן אלא ואני זקנתי אמר רבן שמעון בן גמליאל בא וראה כמה קשה הוא אבק ל"ה שדברו הכתובים דברי בדאי כדי להטיל שלום בין יוסף לאחיו הה"ד [שם נ טו] ויצו את יוסף לאמר אביך צוה לפני מותו לאמר כה תאמרו ליוסף אנא שא נא וגו' ולא אשכחן דפקד כלום רבי שמואל בר נחמן בשם רבי יונתן מותר לומר לשון הרע על בעלי המחלוקת ומה טעם [מלכים א א יד] ואני אבא אחריך ומלאתי את דבריך ל"ז בעי קומי רבי יוסא מפני מה נהרג אדוניה בן חגית מפני שתבע את אבישג השונמית א"ל עילא היו מבקשי' להתיר דמן של בעלי המחלוקת בעון קומי רבי יוחנן איזהו לשון הרע האומר והיודעו חנותה דכיתנא הוה לון צמית והוה תמן חד מתקרייא בר חובץ ולא סליק אמרי מה אנן אכלי' יומא דין אמר חד חובצה אמר ייתי חובץ א"ר יוחנן זה לשון הרע בהצנע בולוטים דציפורין הוה להון צומות והוה תמן חד מתקריא יוחנן ולא סליק אמר חד לחבריה לית אנן סלקין מבקרא לר'

מלכים א פרק א

יב"א ח" ס"ו י

3

- (א) והמלה דוד וזמן בא בימים ויכסוהו בבגדים ולא יחס לו:
- (ב) ויאמרו לו עבדיו יבקשו לאדני המלה נערה בתולה ועמדה לפני המלה ותהי לו סכנת ושקבה בחיקה וחס לאדני המלה:
- (ג) ויבקשו נערה יפה בכל גבול ישראל וימצאו את אבישג השונמית ויבאו אתה למלה:
- (ד) והנערה יפה עד מאד ותהי למלה סכנת ותשרתהו והמלה לא ידעה:
- (ה) ואלונה בן סגית מתנשא לאמר אני אמלה ויעש לו רכב ופרשים נחמשים איש רצים לפני:
- (ו) ולא עצבו אביו ממיו לאמר מדוע פכה עשית וגם הוא טוב תאר מאד ואתו ילדה אסרי אבשלום:
- (ז) ויהיו דבריו עם יואב בן צרויה ועם אביתר הפהו ויצורו אסרי אלונה:
- (ח) וצדוק הפהו ויבניהו בן יהונדע ונמון הנביא ושמי ורעי והגבורים אשר לנוד לא היו עם אלונה:
- (ט) וינזח אלונה צאן וקור ומריא עם אבן הזקל אשר אצל עין רגל ויקרא את כל אסיו בני המלה ולכל אנשי יהודה עבדי המלה:
- (י) ואת נמון הנביא ויבניהו ואת הגבורים ואת שלמה אחיו לא קרא:
- (יא) ויאמר נמון אל בת שבע אם שלמה לאמר הלא שמעת פי מלה אלונה בן סגית ואלונינו דוד לא ידע:
- (יב) ועסה לך איצעה נא עצה ומלטי את נפשה ואת נפש בנה שלמה:
- (יג) לך ובאי אל המלה דוד ואתה אליו הלא אספה אלני המלה גשבעם לאמתה לאמר פי שלמה בנה ימלה אסרי והוא ישב על פסאי ומדוע מלה אלונה:
- (יד) הנה עודה מדברת שם עם המלה ואני אבוא אסריה ומלאמי את דבריה:
- (טו) וסבא בת שבע אל המלה הסדרה והמלה וזמן ואבישג השונמית משרת את המלה:
- (טז) ותקד בת שבע ותשפחו למלה ויאמר המלה מה לה:
- (יז) ותאמר לו אלני אספה גשבעם בילקח אליה לאמתה פי שלמה בנה ימלה אסרי והוא ישב על פסאי:
- (יח) ועסה הנה אלונה מלה ועסה אלני המלה לא ידעם:
- (יט) וינזח שור ומריא וצאן לרב ויקרא לכל בני המלה וילאביתר הפהו ויליאב שר השבא ולשלמה עבדה לא קרא:
- (כ) ואספה אלני המלה עיני כל ישראל עליה להגיד להם מי ישב על פסא אלני המלה אסרי:
- (כא) והנה פשכב אלני המלה עם אביתר ויהייתי אני ובני שלמה חטאים:
- (כב) והנה עודנה מדברת עם המלה ונמון הנביא בא:
- (כג) ויגידו למלה לאמר הנה נמון הנביא ויבא לפני המלה וישפחו למלה על אפיו ארצה:
- (כד) ויאמר נמון אלני המלה אספה אסריה ואלונה ימלה אסרי והוא ישב על פסאי:
- (כה) פי ירד היום וינזח שור ומריא וצאן לרב ויקרא לכל בני המלה ולשרי השבא וילאביתר הפהו והגם אכלים ושמים לפניו ויאמרו יחי המלה אלונה:
- (כו) ולי אני עבדה וילצוק הפהו ולבניהו בן יהונדע ולשלמה עבדה לא קרא:
- (כז) אם מאת אלני המלה נהנה הדבר הזה ולא הודעת את עבדיך עבדה מי ישב על פסא אלני המלה אסריה:
- (כח) ויען המלה דוד ויאמר קראו לי לבת שבע וסבא לפני המלה ויפגמו לפני המלה:
- (כט) וישבע המלה ויאמר חי יקונך אשר פדה את נפשי מקל צרה:
- (ל) פי כאשר גשבעתי לה בילקח אליה ישראל לאמר פי שלמה בנה ימלה אסרי והוא ישב על פסאי ותחסי פי בן אעשה היום הנה:
- (לא) ותקד בת שבע אפים ארץ ותשפחו למלה ותאמר יחי אלני המלה דוד לעלם פ:
- (לב) ויאמר המלה דוד קראו לי לצדוק הפהו ונמון הנביא ולבניהו בן יהונדע ויבאו לפני המלה:
- (לג) ויאמר המלה להם קחו עמכם את עבדי אלניכם והרפבסם את שלמה בני על הפרדה אשר לי והורדתם אתו אל גחון:
- (לד) ומשח אתו שם צדוק הפהו ונמון הנביא למלה על ישראל ותקעם בשופר ובאמרם יחי המלה שלמה:
- (לה) ועליתם אסרי ויבא וישב על פסאי והוא ימלה תחסי ואתו צייתי להיות נגיד על ישראל ועל יהודה:
- (לו) ויען בניהו בן יהונדע את המלה ויאמר אמן בן יאמר יקונך אליה אלני המלה:
- (לז) כאשר הנה יקונך עם אלני המלה בן יהי יהיה עם שלמה ויגדל את פסאי מפסא אלני המלה דוד:
- (לח) וירד צדוק הפהו ונמון הנביא ויבניהו בן יהונדע והקרתיו והפלתיו וירפבו את שלמה על פרדת המלה דוד וילכו אתו על גחון:
- (לט) ויקח צדוק הפהו את קרן השמן מן האהל וימשח את שלמה ויתקעו בשופר ויאמרו כל העם יחי המלה שלמה:
- (מ) ויעלו כל העם אסרי והעם מסללים בתללים ושמחים שמחה גדולה ותבקע הארץ בקולם:
- (מא) וישמע אלונה וכל הקראים אשר אתו והם פלו לאכל וישמע יואב את קול השופר ויאמר מדוע קול הקריה הזמה:
- (מב) עודנו מדבר והנה יונמון בן אביתר הפהו בא ויאמר אלונה בא פי איש חיל אספה וטוב תבשר:
- (מג) ויען יונמון ויאמר לאלונה אכל אלונינו המלה דוד המלה את שלמה:
- (מד) וישלח אתו המלה את צדוק הפהו ואת נמון הנביא ויבניהו בן יהונדע והקרתיו והפלתיו וירפבו אתו על פרדת המלה: